

Μαζί δημιουργούμε
ένα καλύτερο **Περιβάλλον**

ΕΘΝΙΚΟ ΘΑΛΑΣΣΙΟ ΠΑΡΚΟ ΑΛΟΝΝΗΣΟΥ ΒΟΡΕΙΩΝ ΣΠΟΡΑΔΩΝ

Ζώνη Β

Όρμος Γέρακα
Ν. Αλόννησος
Στενή Βάλα
Βότον
Χώρα Πατιπύρι
Ν. Περιστέρα
Ν. Δύο Αδέλφια

Ζώνη Α

Ν. Ψαθούρα
Όρμος Μαντράκι
Όρμος Πλανήτης
Ν. Παππού
Ν. Γιούρα
Ν. Γράμμιζα
Όρμος Μοναστήρι
Ν. Κυρά Παναγιά
Όρμος Αγ. Πέτρος
Ν. Πιπέρι
Ν. Σκάντζουρα
Όρμος Λιμάνι
Ν. Σκαντίλι
Ν. Κόρακας

Κέντρο
Πληροφόρησης
Φορέα Διαχείρισης
Ε.Ο.Π.Α.Β.Σ.

0 5 10
Km

Περιεχόμενα

ΕΘΝΙΚΟ ΘΑΛΑΣΣΙΟ ΠΑΡΚΟ ΑΛΟΝΝΗΣΟΥ ΒΟΡΕΙΩΝ ΣΠΟΡΑΔΩΝ	4
Λίγα λόγια για το πάρκο	σελ.4
Καθεστώς προστασίας	σελ.4
Ζώνη Α.....	σελ.5
Ζώνη Β.....	σελ.5
Φορέας Διαχείρισης	σελ.5
Χλωρίδα	6
Χερσαία χλωρίδα	σελ.6
Θαλάσσια χλωρίδα	σελ.8
Πανίδα.....	9
Χερσαία Πανίδα	σελ.9
Ερπετοπανίδα.....	σελ.9
Πτηνά.....	σελ.9
Θηλαστικά	σελ.10
Θαλάσσια Πανίδα	σελ.11
Μεσογειακή Φώκια <i>Monachus monachus</i>	σελ.13

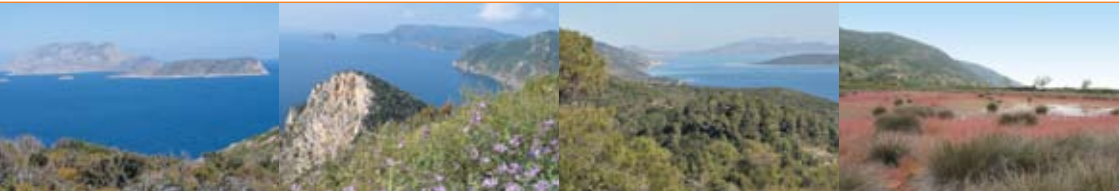
www.iforce.gr

Σχεδιασμός: Τατιάνα Αμπού Γαζάλα
Χάρτης - Κείμενα: Γιάννης Λεμέσιος

Το φωτογραφικό υλικό προέρχεται από το αρχείο του Γιάννη Βλαΐκου και από το Dive Guide Greece

ΕΘΝΙΚΟ ΘΑΛΑΣΣΙΟ ΠΑΡΚΟ ΑΛΟΝΝΗΣΟΥ ΒΟΡΕΙΩΝ ΣΠΟΡΑΔΩΝ

*Πανοραμική θέα
των νησιών Γιούρα,
Γράμμυζα και Παππούς
από την Κυρά Παναγιά*

*Θέα προς βόρεια πλευρά
Αλοννήσου*

*Θέα από την Αλόννησο
των νησιών Γιούρα, Κυρά
Παναγιά και Περιστέρα*

*Υδροβιότοπος του
Αγίου Δημητρίου*

Λίγα λόγια για το πάρκο

Το Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Αλοννήσου Βορείων Σποράδων αποτελεί το πρώτο από τα δύο Θαλάσσια Πάρκα της Ελλάδας και μια από τις μεγαλύτερες προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές της Ευρώπης με έκταση 2.265 τετρ. χιλιόμετρα. Εκτός της θαλάσσιας έκτασης, το πάρκο περιλαμβάνει ένα αρκετά μεγάλο σύμπλεγμα νησιών που αποτελείται από την Αλόννησο, 6 μικρότερες νήσους - Περιστέρα, Κυρά Παναγιά, Ψαθούρα, Πιπέρι, Σκάτζουρα και Γιούρα και 22 βραχονησίδες.

Γεωμορφολογικά, η περιοχή παρουσιάζει έντονο ανάγλυφο με μεγάλες κλίσεις καθώς και απότομες βραχώδεις ακτές. Η ύπαρξη πολλών σπηλιών κατά μήκος της ακτογραμμής είναι ένα από τα χαρακτηριστικά της γεωλογίας της περιοχής καθώς προέρχονται από την αποσάθρωση των ασβεστολιθικών της πετρωμάτων. Οι σπηλιές αποτελούν κατάλληλο ενδιαίτημα για τη ξεκούραση και τη γέννηση των μικρών της μεσογειακής φώκιας (*Monachus monachus*).

Η γεωγραφική απομόνωση της περιοχής, το μεσογειακού τύπου κλίμα, η ιδιαίτερη μορφολογία και η ελάχιστη έως μηδαμινή παρέμβαση του ανθρώπου, καθιστούν τόσο τη θαλάσσια έκταση του πάρκου όσο και τη χερσαία, ιδανικό βιότοπο για πλήθος σπάνιων ειδών της χλωρίδας και της πανίδας.

Το θεσμικό πλαίσιο για τη δημιουργία του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Αλοννήσου Βορείων Σποράδων (Ε.Θ.Π.Α.Β.Σ.) τέθηκε σε ισχύ τον Αύγουστο του 1986 με Νομαρχιακή Απόφαση και ανανεώθηκε με Υπουργική Απόφαση το 1988. Τον Μάιο του 1992 με το Π.Δ. 519/92 η περιοχή ανακυρώθηκε και επίσημα σε Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο με σκοπό:

- την προστασία και διαχείριση του τοπίου της ευρύτερης περιοχής των Βορείων Σποράδων,
- την προστασία της μεσογειακής φώκιας (*Monachus monachus*),
- την προστασία των σπάνιων ειδών χλωρίδας και πανίδας της περιοχής και
- την αειφόρο ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής.

Καθεστώς προστασίας

Όσον αφορά στο καθεστώς προστασίας του Ε.Θ.Π.Α.Β.Σ., η περιοχή χωρίζεται σε δύο κύριες ζώνες προστασίας (Α και Β) σύμφωνα με την Κ.Υ.Α. 621/23537/2003.

Ζώνη Α

Η Ζώνη Α, έκτασης 1587 τ. χιλ. περιλαμβάνει την περιοχή του πάρκου που προστατεύεται αυστηρότερα. Συγκεκριμένα η ζώνη Α περιλαμβάνει τις νήσους: Πιπέρι (Ζώνη Α1 – αποτελεί τον πυρήνα του πάρκου), Ψαθούρα (Ζώνη Α2), Γιούρα (Ζώνη Α3), Κυρά Παναγιά (Ζώνη Α4), Σκάντζουρα (Ζώνη Α5), τις νησίδες Κόρακας, Σκαντήλι και Πολεμικά (Ζώνη Α6), τις υπόλοιπες νησίδες και βραχονησίδες της ζώνης Α (Ζώνη Α7), τον Υφαλο του Πάγκου (Ζώνη Α8). Όλη η υπόλοιπη θαλάσσια περιοχή ανήκει στη Ζώνη Α9.

Η είσοδος σε οριοθετιμένες περιοχές της Ζώνης Α του Θαλάσσιου Πάρκου δεν επιτρέπεται χωρίς τη σχετική έγκριση και λήψη άδειας από το Φορέα Διαχείρισης. Γενικά, δεν επιτρέπεται η ελεύθερη κατασκήνωση, το άναμμα φωτιάς και το ψαροντούφεκο. Για λεπτομερή ενημέρωση σχετικά με τις ιδιαίτερες ρυθμίσεις που ισχύουν στο Θαλάσσιο Πάρκο, οι επισκέπτες μπορούν να επικοινωνούν με το Φορέα Διαχείρισης του Ε.Θ.Π.Α.Β.Σ. Επίσης, όσοι επισκέπτονται τη περιοχή με σκάφη αναψυχής μπορούν να επικοινωνούν και με το λιμενικό σταθμό Αλοννήσου στο κανάλι VHF 12.

Ζώνη Β

Η Ζώνη Β, έκτασης 678 τ. χιλ. περιλαμβάνει και τις κατοικημένες περιοχές του Πάρκου. Συγκεκριμένα περιλαμβάνει την Αλόννησο (έδρα του Φορέα Διαχείρισης του Πάρκου – Πατητήρι), την Περιστερά, τη Λεχούσα καθώς και το μικρό και μεγάλο Αδέλφι. Η Ζώνη Β1 περιλαμβάνει την περιοχή μεταξύ Ακρωτηρίου

Κάλαμος και ακρωτηρίου Αμώνι σε απόσταση 200 μέτρα από την ακτή. Ζώνη Β2: περιλαμβάνει τον Κόλπο του Γέρακα. Ζώνη Β3: περιλαμβάνει την ευρύτερη περιοχή του Κόλπου του Γέρακα και τέλος η Ζώνη Β4 που περιλαμβάνει την υπόλοιπη χερσαία και θαλάσσια περιοχή της ζώνης Β.

Όλη η περιοχή της Ζώνης Β είναι επισκέψιμη χωρίς ιδιαίτερους περιορισμούς, ωστόσο δεν επιτρέπεται η ελεύθερη κατασκήνωση και το άναμμα φωτιάς σε όλη τη χερσαία έκτασή της.

Φορέας Διαχείρισης

Ο Φορέας Διαχείρισης του Ε.Θ.Π.Α.Β.Σ. ιδρύθηκε το 2003 με την Κ.Υ.Α. 621/23537/2003 και εποπτεύεται από το Υπουργείο Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής. Ουσιαστική δράση ανέλαβε το 2006 με τη σύσταση του νέου Διοικητικού Συμβουλίου και τη στελέχωσή του με το κατάλληλο επιστημονικό τεχνικό και διοικητικό προσωπικό. Έδρα του Φορέα Διαχείρισης είναι το Πατητήρι στην Αλόννησο.

Οι κυριότερες δράσεις του Φορέα Διαχείρισης είναι οι εξής:

- Η επιτήρηση και φύλαξη της περιοχής
- Η προστασία, η διατήρηση και η σωστή διαχείριση της άγριας ζωής, του φυσικού τοπίου, της πολιτιστικής κληρονομιάς και των αλιευτικών πόρων
- Η προστασία της μεσογειακής φώκιας (*Monachus monachus*) και των ενδιαιτημάτων της
- Η περιβαλλοντική εκπαίδευση, η πληροφόρηση και η ευαισθητοποίηση τόσο των κατοίκων της περιοχής όσο και των επισκεπτών της
- Η προώθηση του εθελοντισμού και
- Η διεξαγωγή επιστημονικής έρευνας.

Χλωρίδα

Δάσος Πεύκης
(*Pinus halepensis*)

Αριά
(*Quercus ilex*)

Γλιστροκουμαριά
(*Arbutus adrachne*)

Ρέικι
(*Erica manipuliflora*)

Χερσαία χλωρίδα

Η χερσαία χλωρίδα της προστατευόμενης περιοχής είναι εξαιρετικά πλούσια περιλαμβάνοντας έναν μεγάλο αριθμό ειδών, χαρακτηριστικών της Μεσογείου, καθώς και πολλά τοπικά ενδημικά είδη. Ο συνθέςτερος τύπος βλάστησης που απαντάται σε όλο το σύμπλεγμα των νησιών των Β. Σποράδων είναι η μεσογειακή μακκία και τα φρύγανα. Ωστόσο, συναντά κανείς και δάση πεύκης (στο νότιο τμήμα της Αλοννήσου και στο μεγαλύτερο τμήμα της νήσου Πιπέρι), καθώς και δάσος χαμηλού κέδρου (*Juniperus* sp.) στη νήσο Σκάντζουρα.

Η μεσογειακή μακκία, που συναντάται στην περιοχή συνήθως εμφανίζεται με αιθαλείς θάμνους όπως το πουνάρι (*Quercus coccifera*), η αριά (*Quercus ilex*), η κουμαριά (*Arbutus unedo*) και ο σχίνος (*Pistacia lentiscus*).

Άλλα είδη της μακκίας που ευδοκιμούν στην περιοχή είναι: ο μικρός ασπάλαθος (*Calicotome villosa*) και το αϊλάκι ή αρκουδόβατος (*Smilax aspera*), είδη αγκαθωτών θάμνων, η γλιστροκουμαριά (*Arbutus adrachne*), η αγριελιά (*Olea*

europaea oleaster), η δάφνη (*Laurus nobilis*), το κιτρινόξυλο (*Rhamnus alaternus*), το μεγάλο φιλλύκι (*Phillyrea latifolia*), η χαρουπιά (*Ceratonia siliqua*), το ρέικι (*Erica manipuliflora*), η κουτσουπιά (*Cercis siliquastrum*) κ.ά.

Στις βραχώδεις και άνυδρες περιοχές, όπου η μακκία βλάστηση δεν μπορεί να αναπτυχθεί, παίρνουν τη θέση της τα φρύγανα. Συνήθως είναι μικροί θάμνοι αλλά και μονοετή φυτά, τα οποία είναι καλά προσαρμοσμένα στις αντίξοες συνθήκες της ξηρασίας το καλοκαίρι και των δυνατών ανέμων τον χειμώνα. Τα αντιπροσωπευτικότερα είδη της κατηγορίας αυτής είναι το θυμάρι (*Coridothymus capitatus*), διάφορα είδη λαδανιάς όπως η κρητική λαδανιά (*Cistus creticus*) και η ασπρολαδανιά (*Cistus salviifolius*), ο κίτρινος ασφόδελος (*Asphodeline lutea*), η αστοιβή (*Sarcopoterium spinosum*) κ.ά.

Σημαντικά είναι και τα είδη ορχιδέων που φυτρώνουν στην περιοχή. Συνήθως οι ορχιδέες φυτρώνουν μεταξύ των θάμνων της μακκίας ή των φρυγάνων. Αντιπροσωπευτικά είδη είναι τα εξής: Ο όρχις ο τετράστικτος (*Orchis*

Κρίταμο
(*Crithmum maritimum*)

Θυμάρι
(*Coridothymus capitatus*)

Κρινάκι της θάλασσας
(*Pancratium maritimum*)

Κρητική λαδανιά
(*Cistus creticus*)

quadripunctata), ο όρχις *Orchis anthropophorum* καθώς και τα είδη του γένους *Οφρύς* όπως *Ophrys mammosa*, *Ophrys kotschyi*, *Ophrys flavomarginata* και *Ophrys aesculapii*.

Στην προστατευόμενη περιοχή μπορεί κανείς να συναντήσει και πολλά αρωματικά φυτά και βότανα. Τα πιο κοινά είδη είναι: το κρίταμο (*Crithmum maritimum*), η ρίγανη η νησιώτικη (*Origanum onites*), το θυμάρι (*Coridothymus capitatus*), η κάππαρη (*Capparis orientalis*), το φασκόμηλο (*Salvia fruticosa*), η μυρτιά (*Myrtus communis*) κ.ά.

Επίσης, στην Ψαθούρα και συγκεκριμένα στην αμώδη παραλία του όρμου Μαντράκι φύτεται ένα πολύ σημαντικό και όμορφο είδος της Μεσογειακής χλωρίδας, το κρινάκι της θάλασσας (*Pancratium maritimum*). Συναντάται μόνο στις αμώδεις παραλίες της Μεσογείου και ο αριθμός του μειώνεται δραματικά λόγω της ανεξέλεγκτης τουριστικής ανάπτυξης.

Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα τοπικά ενδημικά είδη χλωρίδας του συμπλέγματος των Β.

Σποράδων που συναντώνται στην προστατευόμενη περιοχή. Αυτά είναι:

- Η φριτιλάρια των Σποράδων (*Fritillaria sporadum*). Εμφανίζεται στη νήσο Γιούρα
- Το αμμόφυτο (*Arenaria phitosiana*). Εμφανίζεται στις απόκρημνες ακτές της νήσου Γιούρα
- Το είδος *Linum gyaricum*. Εμφανίζεται μόνο στις νήσους Γιούρα και Κυρά Παναγιά
- Η σιληνή των Σποράδων (*Silene multicaulis sporadum*)
- Η καμπανούλα (*Campanula reiseri*). Εμφανίζεται στις νήσους Γιούρα και Κυρά Παναγιά
- Η καμπανούλα (*Campanula sporadum*). Εμφανίζεται αποκλειστικά στα Σκάντζουρα
- Η κενταύρια (*Centaurea rechingeri*). Εμφανίζεται μόνο στις νήσους Γιούρα και Κυρά Παναγιά
- Το γυαλόπικρο ή γαλάτιο (*Galium reiseri*). Εμφανίζεται στις νήσους Κυρά Παναγιά, Γιούρα, Αλόννησο και Σκύρο.

Ποσειδωνία ωκεανική
(*Posidonia oceanica*)

Θαλάσσια χλωρίδα

Ο πυθμένας του θαλάσσιου περιβάλλοντος των Β. Σποράδων καλύπτεται από τα πυκνά λιβάδια της Ποσειδωνίας της ωκεανικής (*Posidonia oceanica*) η οποία σχηματίζει τα λεγόμενα “δάση” του βυθού. Στις Β. Σποράδες εμφανίζεται στα ρηχά νερά των νότιων ακτών της, σε αμμώδεις ή λασπώδεις βυθούς.

Το συγκεκριμένο, ανώτερο, φυτό απαντώνται αποκλειστικά στη Μεσόγειο και αποτελεί το πιο συχνό είδος των βυθών της, μέχρι ένα συγκεκριμένο βάθος (από 30 μέχρι 40 μέτρα). Άλλα είδη θαλάσσιων φυτών που συναντώνται εσωτερικά των λιβαδιών της ποσειδωνίας, μέχρι 10 μέτρα βάθος, είναι τα *Zostera marina*, *Zostera hana* και *Cyrtodosea nodosa*.

Τα λιβάδια της ποσειδωνίας είναι ζωτικής σημασίας για το θαλάσσιο οικοσύστημα καθώς παράγουν τεράστιες ποσότητες οξυγόνου. Για τον λόγο αυτό, οι ειδικοί τα ονομάζουν “τα πνευμόνια της Μεσογείου”. Έχει υπολογιστεί ότι σε ένα τετραγωνικό μέτρο ενός τέτοιου λιβαδιού μπορεί να βρίσκονται μέχρι και 7.000 φυτά που παράγουν μέχρι 14 λίτρα οξυγόνου ημερησίως. Επίσης, μέσα στα λιβάδια, τα ψάρια βρίσκουν ασφαλές καταφύγιο για να αναπαραχθούν και τα νεαρά ψάρια να προφυλαχθούν από τα μεγαλύτερα.

Πανίδα

Κρασπεδωτή χελώνα
(*Testudo marginata*)

Αβλέφαρος
(*Ablepharus kitaibelii*)

Μαυροπετρίτης
(*Falco eleonora*)

Αιγαιόγλαρος
(*Larus audouinii*)

Χερσαία Πανίδα

Ερπετοπανίδα

Στα χερσαία τμήματα του Θαλάσσιου Πάρκου η ερπετοπανίδα είναι ιδιαίτερα πλούσια. Χαρακτηριστικά είδη είναι τα εξής:

Χελώνες: ελληνική χελώνα (*Testudo graeca*), κρασπεδωτή χελώνα (*Testudo marginata*).

Σαύρες: κυρτοδάκτυλος (*Cyrtodactylus kotschy*), αβλέφαρος (*Ablepharus kitaibelii*), τρανόσαυρα (*Lacerta trilineata*), αιγαιόσαυρα (*Podarcis erhardii*) και σποραδόσαυρα (*Podarcis gaigeae*) η οποία είναι ενδημικό είδος των Σποράδων.

Φίδια: ζαμενής (*Dolichophis caspius*), λαφίτης (*Elaphe quatuorlineata*), σπιτόφιδο (*Zamenis situla*), οχιά (*Vipera ammodytes*).

Πτηνά

Η περιοχή του Ε.Θ.Π.Α.Β.Σ. χαρακτηρίζεται ως ένας από τους σημαντικότερους βιότοπους πτηνών στην Ελλάδα αλλά και στην Ευρώπη. Έχουν καταγραφεί περισσότερα από 80 είδη πτηνών τα περισσότερα από τα οποία είναι σπάνια και απει-

λούμενα. Τα σημαντικότερα είδη ορνιθοπανίδας της περιοχής είναι τα εξής:

- **Μαυροπετρίτης (*Falco eleonora*).** Ο μαυροπετρίτης είναι ένα μεταναστευτικό γεράκι, μεσαίου μεγέθους. Ζει σε βραχώδεις απόκρημνες περιοχές και τρέφεται κυρίως με μεγάλα έντομα. Θεωρείται ως ένα από τα σημαντικότερα είδη γερακιού στην Ελλάδα καθώς σχεδόν το 80% του παγκόσμιου πληθυσμού του συντητάται εκεί.
- **Σπιζαετός (*Hieraetus fasciatus*).** Ο σπιζαετός είναι ένας μετρίου μεγέθους αετός και θεωρείται πανίσχυρο και ικανότατο αρπακτικό. Είναι ένα από τα σπανιότερα είδη που απαντώνται στις βραχώδεις ακτές των Β. Σποράδων. Τρέφεται με μεσαίου μεγέθους θηλαστικά, τρωκτικά, ερπετά, καθώς και πουλιά τα οποία τα πιάνει είτε στον αέρα είτε στο έδαφος. Γενικά το είδος θεωρείται άκρως απειλούμενο στην Ευρώπη.
- **Αιγαιόγλαρος (*Larus audouinii*).** Αποτελεί το μοναδικό είδος γλάρου που απαντάται μόνο στη

Θαλασσοκόρακας
(*Phalacrocorax aristotelis*)

Κορμοράνος
(*Phalacrocorax carbo*)

Δασοποντικός
(*Apodemus sylvaticus*)

Σκαντζόχοιρος
(*Erinaceus concolor*)

Μεσόγειο. Στην όψη μοιάζει με τον κοινό ασημό-γαρο (*Larus cachinnans*), είναι δηλαδή λευκός με γκριζες φτερούγες αλλά διαφοροποιείται με αυτόν ως προς το χρώμα του ράμφους και των ποδιών – ο Αιγαιόγαρος έχει κοραλί ράμφος και γκριζοπράσινα πόδια. Η κυριότερη απειλή του είναι η όχληση από την ανθρώπινη παρουσία.

Αλλα σημαντικά είδη που απαντώνται στην περιοχή είναι:

- τα αρπακτικά: πετρίτης (*Falco peregrinus*), γερακίνα (*Buteo buteo*), βραχοκρίκινεζο (*Falco tinnunculus*) και φιδαιτός (*Circetus gallicus*)
- τα θαλασσοπούλια: αρτέμης (*Calonectris diomedea*), μύχος (*Puffinus yelkouan*), πετρίλος (*Hydrobates pelagicus*), κορμοράνος (*Phalacrocorax carbo*), θαλασσοκόρακας (*Phalacrocorax aristotelis*) ο οποίος και αναπαράγεται στην περιοχή του πάρκου κ.ά.

Θηλαστικά

Λόγω τις γεωγραφικής απομόνωσης του συμπλέγματος των νησιών των Β. Σποράδων, ο αριθμός των ειδών των θηλαστικών που απαντώνται στην περιοχή είναι αρκετά μικρός. Είδη όπως ο δασο-

ποντικός (*Apodemus sylvaticus*), ο μαυροποντικός (*Rattus rattus*), το πετροκούναβο (*Martes foina*) και διάφορα είδη νυχτερίδων όπως ο μεσορινολόφος (*Rhinolophus euryale*) και η νανονυχτερίδα (*Pipistrellus pipistrellus*) είναι τα πιο συνηθισμένα θηλαστικά της περιοχής. Πιο σπάνια συναντώνται και διάφορα αγριοκούνελα (*Oryctolagus cuniculus*) των οποίων η ύπαρξη στην περιοχή οφείλεται στον άνθρωπο.

Άλλο ένα κοινό είδος θηλαστικού που συναντάται στην περιοχή είναι ο σκαντζόχοιρος (*Erinaceus concolor*). Ο σκαντζόχοιρος αποτελεί προστατευόμενο είδος και κινδυνεύει καθώς συχνά πολλά άτομα το χρόνο βρίσκονται νεκρά στην άσφαλτο.

Επίσης, στα Γιούρα συναντάται ο αίγαγρος των Γιούρων (*Capra aegagrus* var. *dorcas*). Ο αίγαγρος των Γιούρων μοιάζει με τον Κρητικό αίγαγρο, όμως τα κέρατά του κατευθύνονται προς τα πίσω και οι άκρες τους είναι αποκλίνουσες. Γενικά έχει καφετί τρίχωμα και κατά μήκος της ράχης αυτό είναι μακρύτερο και έχει χρώμα σκούρο καφέ ή μαύρο. Η αναπαραγωγή του ξεκινάει τον Οκτώβριο. Το θηλυκό κυοφορεί για 5-6 μήνες και γεννάει 1-2 μικρά. Μπορεί να ζήσει 12-15 χρόνια.

Σμέρνα (*Muraena helena*)

Ροφός (*Serranus gigas*)

Θαλάσσια Πανίδα

Το θαλάσσιο περιβάλλον της προστατευόμενης περιοχής του θαλάσσιου Πάρκου είναι πολύ πλούσιο σε είδη. Περισσότερα από 300 είδη ψαριών και θαλάσσιων θηλαστικών έχουν καταγραφεί στην περιοχή. Ενδεικτικά αναφέρονται η δράκαινα (*Trachinus draco*), το σαλάχι (του γένους *Raja*), η γλώσσα (*Solea solea*), ο γαλέος (*Mustelus mustelus*), η πεσκανδρίτσα (*Lophius piscatorius*), η σμέρνα (*Muraena helena*), ο ροφός (*Epinephelus guaza*), ο σπάρος (*Diplodus*

Κυανόπτερος Τόνος (*Thunnus thynnus*)

Καμπανός (*Diplodus vulgaris*)

annularis), το μελανούρι (*Oblada melanura*), το σκαθάρι (*Spondyliosoma cantharus*), η γόπα (*Boops boops*), η σκορπίνα (*Scorpaena scrofa*), το χταπόδι (*Octopus vulgaris*) και πολλά άλλα.

Επίσης, στην ανοιχτή θάλασσα συναντώνται τόνοι (*Thunnus thynnus* και *Thunnus alalunga*), ξιφίες (*Xiphias gladius*) που έρχονται στην περιοχή από τον Ατλαντικό για να αναπαραχθούν, και σπανιότερα καρχαρίες (*Odontaspis ferox*, *Carcharodon carcharias*, *Lamna cornubica*).

Χελώνα *Caretta caretta*

Ζωνοδέλφινο
(*Stenella coeruleoalba*)

Σπόγγος
(*Verongia airophoba*)

Πίνη
(*Pinna nobilis*)

Σπόγγος
(*Dysidea* sp.)

Τα είδη της θαλάσσιας πανίδας που παρουσιάζουν εξαιρετικό ενδιαφέρον και συναντώνται στην περιοχή είναι η προστατευόμενη χελώνα *Caretta caretta* καθώς και τα θαλάσσια θηλαστικά όπως: η μεσογειακή φώκια (*Monachus monachus*), τα είδη δελφινιών όπως το ζωνοδέλφινο (*Stenella coeruleoalba*), το ρινοδέλφινο (*Tursiops truncatus*), το κοινό δελφίνι (*Delphinus delphis*) και τέλος, σπανιότερα, τα είδη φαλαινών όπως ο φυσητήρας (*Physeter macrocephalus*) ο ζιφιός (*Ziphius cavirostris*) κ.ά. Τα δελφίνια αποτελούν μια από τις σημαντικότερες "attraction" του Θαλάσσιου Πάρκου, καθώς μεγάλος αριθμός τουριστών επισκέπτονται την περιοχή με την ελπίδα να τα δουν να παίζουν χαρούμενα με τα κύματα.

Τέλος, ενδιαφέρον παρουσιάζουν και οι βενθικοί οργανισμοί που απαντώνται στο θαλάσσιο περιβάλλον του Πάρκου. Στη κατηγορία αυτή ανήκουν οι πίνες (*Pinna nobilis*), οι σπόγγοι και συγκεκριμένα τα είδη *Chondrosia reniformis*, *Anchinoe tenacior*, *Crambe crambe*, *Verongia airophoba* και *Dysidea* sp. Οι σπόγγοι είναι οργανισμοί εξαιρετικά ευαίσθητοι στη ρύπανση των θαλασσών και μπορούν να οδηγηθούν και στον αφανισμό

σε ενδεχόμενο ρύπανσης του περιβάλλοντός τους. Επίσης, ένα από τα ομορφότερα είδη της κατηγορίας αυτής, και εξαιρετικά σπάνιο, είναι το κόκκινο κοράλλι (*Corallium rubrum*) το οποίο το συναντά κανείς σε μεγάλα βάθη στη θάλασσα των Β. Σποράδων. Η πρακτική της συλλογής των κοραλλιών αλλά και των σπόγγων από το φυσικό τους περιβάλλον για την δημιουργία διακοσμητικών αντικειμένων, αποτελεί τη σημαντικότερη απειλή για τα είδη αυτά.

Κόκκινο Κοράλλι
(*Corallium rubrum*)

Μεσογειακή Φώκια (*Monachus monachus*)

Στην προστατευόμενη περιοχή του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Αλοννήσου Βόρειων Σποράδων (Ε.Θ.Π.Α.Β.Σ.) ζει και αναπαράγεται ένα από τα σημαντικότερα θαλάσσια θηλαστικά διεθνώς, η μεσογειακή φώκια *Monachus monachus*. Θεωρείται ως το υπ' αριθμόν ένα θαλάσσιο θηλαστικό υπό εξαφάνιση στην Ευρώπη, ενώ τοποθετείται στα δέκα πιο απειλούμενα είδη στον κόσμο. Συμπεριλαμβάνεται από το 1996 στον "Κόκκινο Κατάλογο" των απειλούμενων ειδών της Διεθνούς Ένωσης για την Προστασία της Φύσης (International Union for Conservation of Nature – IUCN). Στην Ελλάδα, από το 1992, η φώκια *Monachus monachus* συμπεριλαμβάνεται στο "Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Σπονδυλοζώων της Ελλάδας" της Ελληνικής Ζωολογικής Εταιρίας και προστατεύεται από το Π.Δ. 67/1981.

Η μεσογειακή φώκια πήρε τη λατινική ονομασία *Monachus monachus*, που σημαίνει "Φώκια Μοναχός", εξαιτίας του σχήματος του κεφαλιού της που μοιάζει σαν να φοράει σκούφο ρωμαιοκαθολικού καλόγερου.

Η μεσογειακή φώκια είναι ένα από τα τρία εξαιρετικά απειλούμενα είδη του γένους *Monachus* (τα υπόλοιπα δυο είναι η *Monachus schauinslandi* της Χαβάης και η *Monachus tropicalis* της Καραϊβικής) και το μεγαλύτερο είδος της οικογένειας των φωκών (Phocidae) παγκοσμίως. Φτάνει σε μήκος τα 3 μέτρα και ζυγίζει μέχρι 300 κιλά. Το σχήμα του σώματος της είναι ατρακτοειδές έτσι ώστε να διευκολύνεται η κίνηση της μέσα στο νερό. Τα άκρα της έχουν σχήμα πτερυγίων. Δεν έχει εξωτερικά αυτιά, αλλά μικρές ακουστικές οπές. Διαθέτει μακριά μουστάκια που χρησιμεύουν ως αισθητήρια όργανα. Το δέρμα της καλύπτεται από κοντό τρίχωμα μήκους περίπου μισού εκατοστού με πιο συνηθισμένα χρώματα το μαύρο, το σκούρο καφέ ή γκριζο στην πλάτη και το ανοικτό γκριζο στην κοιλιά.

Στη μεσογειακή φώκια παρατηρείται ένας μέτριος βαθμός πολυγυνισμού, έτσι ένα ενήλικο αρσενικό ζευγαρώνει με περισσότερα από ένα θηλυκά. Η περίοδος κύησης της φώκιας διαρκεί περίπου 10 μήνες και γεννά ένα μικρό κάθε ένα με δύο χρόνια το οποίο θηλάζει για 3 – 4 μήνες. Το είδος μπορεί να ζήσει έως και 30 χρόνια στη φύση, ενώ η σεξουαλική ωριμότητα παρατηρείται στον 5° – 6° χρόνο στα αρσενικά και στον 3° – 4° χρόνο στα θηλυκά.

Τα μικρά της μεσογειακής φώκιας έχουν μήκος περίπου 1 μέτρο και ζυγίζουν γύρω στα 15 – 18 κιλά. Το δέρμα τους καλύπτεται από μακρύ τρίχωμα μήκους 1 – 1,5 εκατοστά, χρώματος σκού-

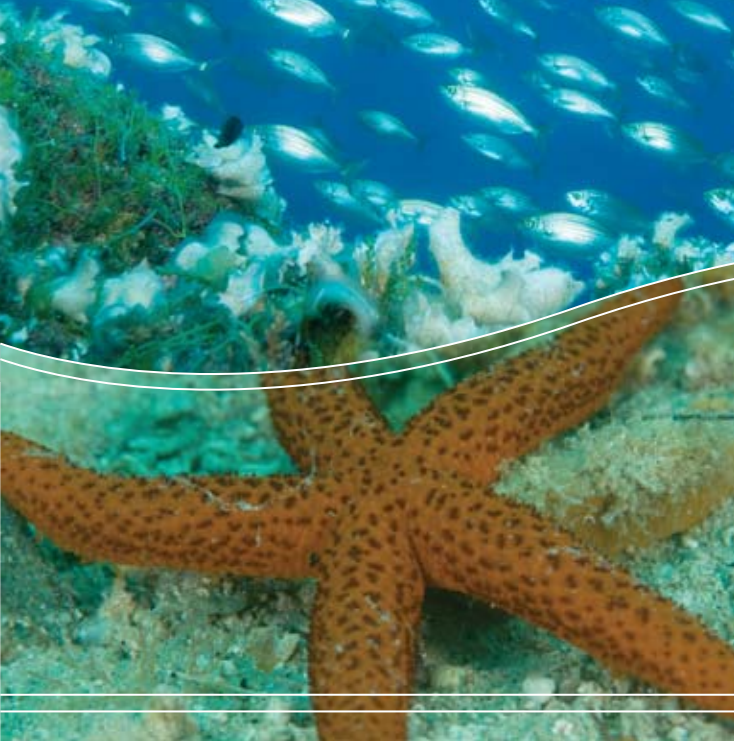
ρου καφέ έως μαύρου, με μια άσπρη ευμεγέθη κηλίδα στην κοιλιά, της οποίας το σχήμα διαφέρει μεταξύ των δύο φύλων.

Στην Ελλάδα η μεσογειακή φώκια συναντάται σε πολλές περιοχές. Προτιμά τις απομονωμένες, βραχώδεις και δυσπρόσιτες ακτές νησιών και παράκτιων ηπειρωτικών περιοχών. Από εκτεταμένες μελέτες, πολλών επιστημονικών ομάδων που έχουν γίνει, εκτιμάται ότι τα 2/3 του παγκόσμιου πληθυσμού της μεσογειακής φώκιας (περίπου 400 – 500 άτομα) φιλοξενούνται στην Ελλάδα.

Το Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Αλοννήσου Βορείων Σποράδων λόγω του ότι αποτελείται, εκτός της Αλοννήσου, από ένα σύμπλεγμα ερημονήσων και βραχονησίδων συνιστά μια θαλάσσια περιοχή που προτιμά ιδιαίτερα η μεσογειακή φώκια.

Κατά το παρελθόν, η μεσογειακή φώκια κυνηγήθηκε για το λίπος και δέρμα της. Σήμερα αυτή θεωρείται φυσικός ανταγωνιστής των ψαράδων, καθώς συχνά προκαλεί ζημιές στα δίχτυα τους. Εξαιτίας της παρατηρούμενης μείωσης των ιχθυοαποθεμάτων (λόγο τις παράνομης αλιείας και τις υπεραλίευσης), οι φώκιες αναζητούν τη λεία τους στα δίχτυα των ψαράδων. Αυτός είναι και ο κυριότερος λόγος θανάτωσης του είδους από τους ανθρώπους. Παρόλα αυτά είναι αξιοσημείωτο ότι, στην περιοχή του Θαλάσσιου Πάρκου δεν έχει αναφερθεί κάποιο κρούσμα θανάτωσης μεσογειακής φώκιας, τουλάχιστον τα τελευταία είκοσι χρόνια. Αυτό οφείλεται κυρίως στη μακρόχρονη προστασία της περιοχής και στην ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας.

Η μεσογειακή φώκια (Monachus monachus) θεωρείται ως δείκτης της “υγείας” του θαλάσσιου οικοσυστήματος. Η εξαφάνισή της θα μπορούσε να ερμηνευτεί ως ένδειξη υποβάθμισης του θαλάσσιου οικοσυστήματος.

ΕΘΝΙΚΟ ΘΑΛΑΣΣΙΟ ΠΑΡΚΟ ΑΛΟΝΝΗΣΟΥ ΒΟΡΕΙΩΝ ΣΠΟΡΑΔΩΝ

Φορέας Διαχείρισης Ε.Θ.Π.Α.Β.Σ., Τ.Κ. 37005 Πατητήρι, Αιθωνήσος
Τηλ.: 24240 66378, 66419 • Fax: 24240 66376 • e-mail: info@alonissos-park.gr

www.alonissos-park.gr

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ &
ΚΛΙΜΑΤΟΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΘΑΛΑΣΣΙΟ
ΠΑΡΚΟ ΑΛΟΝΝΗΣΟΥ
ΒΟΡΕΙΩΝ ΣΠΟΡΑΔΩΝ

ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΕΡΓΟ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΕΙΤΑΙ ΣΕ ΠΟΣΟΣΤΟ 80% ΑΠΟ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΚΑΙ ΚΑΤΑ 20% ΑΠΟ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ